

TAKI ČASI SO, MOLČITE!

OSEBE:

CILKA, drobna siva miška.

PETER, suhljat, moški.

SONJA, popolnoma resignirana in otopela ženska.

MILAN, nekoliko živčen in zajedljiv.

ANA, ženska, psihično povsem razsuta zaradi zlorab.

ZBOR, pet igralcev, oblečenih v nacistične uniforme.

1.SLIKA

PADALO JE TO NOČ

V temačnem prostoru je v krog postavljenih pet stolov, na katerih kot marionete sedijo Cilka, Peter, Sonja, Milan in Ana. Na tleh v krogu stoji žoga (večja žoga rdeče barve). Nekoliko globlje na odru stoji zbor, ki ga sestavlja pet nacistov. Svetlobna in zvočna projekcija nam pričarata sakralno okolje-notranjost cerkve. Cilka, Peter, Sonja, Milan in Ana si pričnejo v krogu podajati žogo, njihovi gibi so gibi lutk-marionet. Ko ujame žogo Cilka, vstane, odloži žogo na stol in preneha biti marioneta.

CILKA: *(Nekaj časa se obotavlja, briše roki ob krilo in gleda naokrog.)* Ja, jaz sem bila pa kar pri njemu. Zdaj, ne morem verjeti. Ja, ja. Bila. Dolgo sem razmišljala. Dolgo, mogoče predolgo, ampak potem sem šla. *(Cilka zapre oči in se zamisli.)* Nekega večera v marcu. Tiho je bilo. Sedela sem v naslanjaču, s podvitimi nogami, ker je tako topleje, in brala. Ogenj je prasketal v kaminu in dišalo je po gozdu in toplem kakavu. Bila je taka posebna oranžna tišina, v kateri je bilo slišati tiktakanje stare ure in veja, ki je butala ob okno. Stara hrastova veja, ki je nisem pustila odžagati. Pa so me prepričevali, ti si nora Cilka, prvo neurje pa ti bo okno razbila. Ne bo, sem rekla. To je moja veja. Veja, na katero sem kot mala lahko pobegnila in sedela na njej ure in ure, skrita v krošnji drvesa. In zdaj je stara in osušela z zadnjimi močmi lovila ritem z vetrom, ki jo je božaje porival sem ter tja, da je potrkovala ob moje okno skupaj z uro, ki je tiktakala in me vabila v ritem odhoda. Po-jdi Cil-ka, po-jdi Cil-ka, je tiktakala, kot bi me hrabrila. Na vsak tretji udarec ure je udarila še veja. *(Cilka lovi ritem tiktakanja z rokami in s telesom. Potem se zresni in ustavi.)* In potem sem naenkrat vedela. Zelo jasno in čisto. In sem šla. To sem morala opraviti sama. Zato, da enkrat zaključim. Zgodbe morajo imeti zaključek, da prenehajo biti šepetave govorice in postanejo zgodbe. Nisem vedela, kaj bom storila, ko pridem tja. Samo vedela sem, da moram iti. Bolj se je misel oklestila, bolj je postajala jasna. Saj ne, da nisem poskušala že prej, sem, pa nisem mogla. *(Cilka se močneje zavije v ruto, kot bi se držala z njo.)* Kot bi že sama misel ustavljala noge. Postale so težke in uporne, kot bi ne bile moje. Potem pa je misel postala jasna. Jasna do bolečine. Šla bom, da bom lahko razumela. Vsakdo mora imeti priložnost razumeti. Nisem se bala. Vse hudo je bilo že davno narejeno. Vse zlo sem že bila doživela. Prestala vso bolečino. Za bolečino pa je nastala tema. Topla in tiha tema, ki je dišala po meti in čokoladi. Prijazna tema, ki je legla name, kot topla pletena ruta. In grela me je in pazila name. Zato, da nisem šla. Legla je po meni in me toplo sladka dušila in hromila. Da ne bi šla. Ne. Res se nisem bala. Šla sem zvečer. V temi. Svetilka pred našo hišo je nemo utripala v noč. Po deseti je že

bilo. Ravno je začejalo deževati. Tiho je začelo kapljati, da je zažvončkljalo po strehi. Pa sem pomislila, na, prav da dežuje, naj dežuje, ko se pere svinjarija. Cesta se je srebrno svetlikala v temi, stiskala sem se k robu, da so me grabile mokre roke grmovja, ki se je razraščalo ob cesti. Ovila sem si ruto okoli glave, ker nisem imela dežnika. Nisem hotela dežnika. Padalo je to noč. Jaz pa sem si želela mrzlih kapelj na svoji koži. Nastavljala sem lica, da so me mrzle grele. *(Cilka se za trenutek ustavi.)* Vedela sem, kje ga najdem. Za mizo, ob vrču, zateklega in bolščavega. S steklenimi, izbuljenimi očmi. Isti pogled, ki ga je dobil vsakič, ko se je v zakristiji spravil name. Težek in zasopel, votel in živalski mi je zarinil glavo v svoje mednožje. Dajmo, mala, kaj čakaš? Bi jih rada dobila? Veš, da tega Bogec ne vidi rad. On ima rad pridne otroke, ki vedno ubogajo. Jaz pa sem se davila med njegovimi nogami, pod težko črno haljo in kašljala in upala, da neham dihat. *(Cilka se zopet za trenutek ustavi.)* Hodila sem in dež je hodil z mano. Pesem kapelj na klavirju noči. Kot tiho, varno zavetje na poti teme. In je bil tam. Točno tak. Debel, zaripel, rdeč, naslonjen na naslonjalo stola z rahlo razkrečenimi nogami. Niti trznil ni, ko me je videl vstopiti. Za kratek hip se je zazrl vame in znova umaknil pogled. V prostoru je zaudarjalo po kislem in po trohnobi. Kaj bo dobrega? Grehi tiščijo? Ne dajo spati? Svinjate, grešite in potem prihajate k meni. Vsi ste isti. Imeli bi vse, na koncu pa še nebesa in pravičnega boga. Kaj zijaš? Govori, je zalajal vame in nagnil, da mu je steklo na vsaki strani ust. Rdeče sledi vina so se razlile po bradi in talarju. Z zunanjo stranjo roke je potegnill čez usta. Glasno je rignil in dvignil pogled. Rdeče beločnice so se zazrle vame, se zmedeno obrnile, da so zenice skočile nazaj in je bilo videti, da omedli. *(Cilka stopi korak nazaj.)* Rada bi razumela, sem rekla. Kaj bi rada razumela? Je vprašal in odložil vrček. Nekaj časa me je gledal s porogljivim nasmeškom na ustih. Čutila sem njegov ogaben pogled, ki se je sprehajal po meni. A ti misliš, da ne vem, kaj naklepate, ti in še nekaj drugih? A res misliš, da ne vem? Pa misliš, da me kaj skrbi? Je prhnil proti meni, da me je pošpricala slina, prepojena z vinom. Nisem prišla zaradi tega, sem rekla, nisem prišla po pravico ampak po resnico, po kesanje. In potem sem obmoknila, ker nisem vedela, kako in kaj bi še rekla. *(Cilka si z ruto briše obraz.)* On pa je malce nagnil glavo, me premeril od vrha do tal in rekel: poznajo se ti ta leta, poznajo. Tam do dvanajstega si bila še uporabna, zdaj pa... je spačil obraz in odpil požirek vina. Kaj bi rada? Po kaj si prišla, je zarežal vame. Po resnico. Po zaključek sem prišla, sem rekla in skušala umiriti drget telesa. Jopa se mi je lepila na telo in z rute je kapljalo po tleh. *(Cilka se ustavi za trenutek in se prime za obraz.)* Padalo je to noč. Tiho in zlovešče. Ah, nikar ne pametuj. Zdaj se bo že vsak tretji našel, ki sem ga kdajkoli prijazno ogovoril in pogledal, ki mi bo hodil sem pamet solit. Veš koliko je takih, ki jih taki nebodigatreba, kot si ti, obsojajo nekih izprevrženih dejanj. In kaj se zgodi? Nič. In ti nič, misliš, da mi boš pretila! Ga je kar vrglo iz stola. *(Cilka se zasmije.)* Sopihal je in se vrtel okoli svoje osi, da je bilo pravzaprav komično. Sem mislila, da me bo udaril, pa me ni. *(Cilka za trenutek zastane in se zresni.)* Kako to opravičujete pred bogom, sem vprašala. Ne jemlji boga v nemar med te svoje neumne besede. Še spomnim se te ne več, je pljuval in tulil, da sem se umaknila k vratom. Cilka sem, Bajčeva. Sedem sem bila stara, sem rekla, čeprav sem vedela, da ve. Sedem sem

bila stara, in? Kaj naj mi to pove? Tudi če mi jo pokažeš ne bom več vedel, zdaj ko je stara in zdravsana, je rekel in se začel smejati, da se mu je zataknilo. Pa je nagnil iz vrčka, da je poplaknil. Pa mirno spite, sem vprašala. Mirno. Čiste vesti. Kaj pa tebi manjka? Živa in zdrava si videti. Si poročena, je siknil. Nisem. No, vidiš. Pokvarjena roba. Če me spomin ne vara, si bila že kot mala vsa nekaj kilava in betežna, a takrat vsaj uporabna. In potem mi je postalo slabo in sem morala ven. In sem bruhala tam za zidom. Padalo je to noč. Dež je sproti spiral.

2.SLIKA

Cilka se obrne k stolu, njeni gibi so ponovno gibi lutke. Prime žogo, sede na stol in drži žogo v naročju.

ZBOR:

Taki časi so, molčite, o tem res ni za govoriti,
mnogo bolje se godi nam, če so grehi varno skriti.
Bližajo se črni časi, rdeči strici, rdeče tete,
Kdor bo kaj preveč govoril, se lahko močno zaplete.
Če ovčice se zgubijo, naj o tem ljudje molčijo,
ni da plašili bi čredo, ki pohlevno se udinja,
ne sprašuje, ne preklinja,
ki poslušno bo sledila, kamorkoli se jo pelje
in je tema in je megla višek nje pobožne želje.
Za vse Cilke naša fare, ki so oblatile gospoda,
Naj brž maša se pripravi, da se duša z bogom spravi,

da gospod jih naš pozdravi.

Zaslepljene, zavedene, brez vesti in brez morale

bodo grešnice priznale, da nevrenice bile so,

od hudiča zapeljane.

Če bo sila, če bo treba, še grmade vkup zložimo,

pa zatremo zlobno seme, preden novo bo vzklilo.

3.SLIKA

PUSI

Cilka, Peter, Sonja, Milan in Ana si znova, kot marionete podajajo žogo, ko jo ujame Peter, vstane, žogo odloži na stol in preneha biti marioneta.

PETER: Jaz sem povedal Heleni. Najprej sem se leta in leta drkal s tem ali naj ji povem ali ne, potem pa se mi je nekega dne zareklo. *(Peter zmajuje z glavo, kot bi ne mogel verjeti.)* Šlo je za popoln slučaj. Brezveze v resnici. Čisto neumna in nepričakovana situacija, zame in za njo. Eden tistih trenutkov, ki preprosto preskoči tvoj miselni konstrukt in samovoljno poseže v zgodbo. Osvobojen in srečen se poda v akcijo, brez tvoje izredne odobritve. *(Peter za trenutek zastane.)* Veliko sem premišljeval o tem. Mislim o tem ali bi ji rekel ali ne. In kaj bi v resnici to spremenilo. Kako bi to spremenilo naju. Najin odnos. A bi ga? A je ta informacija vredna kakršnekoli spremembe? A rabiva spremembo? A je vredna Heleninega doživljanja mene, mojega doživljanja nje, potem ko bom to reakcijo videl? A bo najino medsebojno razumevanje in spoštovanje po tem boljše? Ali bo to kakorkoli pozitivna sprememba ali je to odvečno breme, ki ga trenutno uspešno nosim sam, potem bi ga pa še ona. *(Peter gleda v tla, kot bi tam iskal odgovor.)* Veliko sem se spraševal o tem, tudi medtem ko sem poslušal zagovornike regresije. Nekaj časa sem hotel verjeti. Mislim, verjeti temu, da te vlečenje stranja iz otroških spominov odreši. A kdo bi temu verjel. *(Peter se nasmehne sam sebi.)*

To stranje sem si sam dnevno vlekel ven iz možganov, mehko utripajočo gmoto bolečine in porazov in ga seciral do iznemoglosti. Debele, kravje zamaknjene oči župnika, ki je nabijal, da sem čutil gomazeti toplo kri po bedru in potem samo še gluhi, oddaljeni koraki in moj poskus, da bi se dvignil na tresoče se noge in navlekel hlače, ki so skrile mojo krvavo sramoto. Jaz v tem nisem videl katarze. Jaz ne. In ostalo je na preišljevanju. Potem pa... bum! Gledala sva nek film... Brezveze. Pa sploh ni bil nikakršna iztočnica. Videl sem besede, ki so izskočile iz mene in se zalepile direktno na Helenino čelo. Kaj bi dal, da bi jih bil lahko ujel. Zatlačil bi si jih nazaj v usta in jih najbrž nikoli ne izrekel. Bila je šokirana. Nekaj časa je bila čisto tiho. Gledala je predse, kot da išče neke podobe, slike iz preteklosti. Mogoče povezave, ki bi ji omogočile boljši vpogled v nazaj. Kot bi zbegana ugotovila, da je pred reko in je že stegnila nogo, ne da bi prej preverila, kje je brv. Zakaj, je vprašala zateglo in z odsotnimi očmi. Očmi, ki so mi bile v tistem trenutku tako tuje kot trenutek, ki naju je obdajal. Bil sem tiho, ker nisem razumel tega zakaja. Zakaj prav zdaj, je rekla. In begala z očmi. *(Peter za trenutek zastane, kot bi iskal povezavo.)* Zgubile so se podobe in slike in obstala sva v realnem trenutku tukaj in zdaj. In takrat se ji je spremenil izraz na obrazu. Kot bi ga objela bela koprenasta meglica, se spremenila v ledene rože, ledene rože pa so spletle pajčevino in jo ujele v oklep ledu. Tega jaz nisem nikoli razumela, je rekla in živčno potrkavala z nogo po tleh. Gledal sem v to njeno nogo, njeno vitko, dolgo nogo s prečudovitim gležnjem in angelskim nartom baletke in razmišljal, kako bi jo poljubljal in božal in poljubljal in božal... *(Peter znova za hip zastane, potem se mu spači obraz in nadaljuje.)* Tega, da to otrok takoj ne pove nekemu. Ni naravno, razumeš? Vsaj meni ni naravno. Drugače smo narejeni, narejeni smo, da se upremo, je rekla in si prižgala cigareto. Gledala me je nekako divje, kot bi želela odgovor razbrati sama, ga iztrgati iz mene in si ga pozorno ogledati, držeč ga med prsti in medtem ko bi polzel med njimi, bi ocenjevala njegovo strukturo. Njegovo likvidnost in gostoto. Bila je kot v transu in vlekla cigareto. Pozorno jo je prinašala k ustom, jo prisesala kot v poljub, da so se zarisale gubice okoli ustnic in povlekla globoko vase. Nisem vedel, kaj bi rekel. Nisem pričakoval takega odziva. V resnici ga sploh nisem pričakoval. Takemu otroku, ki to dovoljuje, je preprosto že vnaprej določeno, da bo v življenju pusi, je rekla in rahlo nagnila glavo. Težko bi rekel, kaj je bilo v njenem izrazu, čudenje ali obtožba? *(Peter skuša posnemati držo njene glave.)* Vsak drug otrok bi v joku in besu stekel do svojih staršev in jim povedal za to. Hotel bi pretepti, ubiti tega človeka, ki mu to počne. Nikoli več ne bi šel v njegovo bližino, pobegnil bi od doma. Se ti ne zdi, je bolj rekla kot vprašala in me gledala, še vedno z glavo rahlo naslonjeno v stran, kot bi me hotela zagotovo videti celega, z vsem, kar se je začelo nabirati v ozadju. Hočeš reči, da sem jaz pusi, sem vprašal. To je bilo edino, kar sem slišal. Pihnila je oblaček dima, ki se je v skoraj popolnem obročku pritresel do mene. Sklepaj kar hočeš, je rekla, ampak a mi lahko daš en normalen in logičen odговор, zakaj nisi takoj ukrepal, ko se ti je to zgodilo, zakaj nisi takoj šel k nekemu in mu rekel kar koli v zvezi s tem? Če ne bi upal povedati vse resnice, bi jo povedal deloma, pa bi se kdo zganil in ukrepal. Drugače pa ne vem, kako je to, najbrž

razdelaš sčasoma vse to sam s sabo, ne pa da čez leta, kot en socialni debil, ki ni bil sposoben upora, nekaj kvakaš po medijih, se je naposled zravnila in dotolkla cigareto v pepelnik. (*Peter naredi korak nazaj.*) Stala je tam, vsa ožarjena z neko bojevniško avreolo, z divje žarečimi očmi, vsa uporna v imenu nečesa, kar ji je bilo tako tuje, kot jaz v tistem nekako morbidno svečanem trenutku. Kaj se bo zgodilo? No, povej, kaj se bo zgodilo, je vrtala vame. Gledala me je z rahlo priprtimi očmi, kot bi želela strogo nadzorovati količino slike, ki jo bo posrkala vase. Nosnici sta bili široko razprti, stala je v rahlem v razkoraku, kot žival, ki opreza, iz katere strani bo udarilo. Ne vem, sem rekel, ker res nisem vedel. Vsi bomo dobili nek zaključek zgodbe, sem rekel in v resnici verjel v to. Zaključek zgodbe, ma kakšen jebeni zaključek zgodbe, o čem govoriš, o teh psihoanalitičnih sranjih, ki te bodo samo še do konca razčefukala? Kar metalo jo je po sobi, medtem ko je vpila. Tako živa je bila v primerjavi z amebnim stanjem mojih možganov. Tako krčevito predana. Na branikih moje ponižane, krvave riti, do katere sam že davno nisem imel več nobenega odnosa. Nekaj časa me je samo gledala, potem si je prižgala še eno cigareto, globoko potegnila dim in ga spustila v žarek svetlobe, ki se je skozi okenske žaluzije prikradel v sobo. Zaplesal je v krožnih piruetah in se povzpел do okenske šipe. Ne razumem te, mislila sem, da imaš več jajc, je rekla in me pogledala vanje. Toplo me je zaščemelo. A niso jajca to, da javno obtožiš nekoga, ki ti je zjebal življenje, sem vprašal in že v istem hipu podvomil v izrečeno. Je to res res, sem se vprašal. Če žrtev javno pove, da je žrtev, pomeni to, da ima jajca? Se ti res zdi, da to, da se v javnosti pokažeš kot žrtev nekega pedofila, govori, da imaš jajca, je zaključila mojo dilemo. Jaz bi... jaz bi mu skopala oči! Razumeš? Ne moreš tako patetično, bedno sprejemati udarce in molčati. Ne moreš. Zato smo ljudje v osnovi živali. Zato, da se lahko v takih situacijah obranimo. Razumeš, je vpila. Molčal sem, ker nisem mogel razumeti za nazaj. Ker je bil trenutek tukaj in zdaj. Bolečina pa je bila tam zadaj, v nerazumevanju in dojemanju.

4.SLIKA

Peter se spremeni v marioneto in sede nazaj na stol. Žogo drži v rokah.

ZBOR:

Taki časi so molčite, o tem res ni za govoriti,
kaj so grehi in kaj niso, ve se, kdo ima soditi.
V zakristiji šepeta se, kaj godi se v državi,
kdo so tisti, kdo so oni in kateri tisti pravi.
Komu treba je zvoniti, proti komu govoriti,
kdo so tisti, ki veljajo in kdo nepomembne riti.
Kdo naj komu kaj izmakne, kaj naj drugemu pritakne,
Kaj naj v časopisu piše, komu se spomin izbriše.
Za debelimi zidovi božja dela se vršijo,
kar potem brezjajčni Petri zvedejo na svinjarijo.
Smet ne zmore doumeti, veličine božje volje
in prejemati pokoro za brezboštvo duše svoje.
Kdo si, da si drzneš sodit,
dvigat glas iz svoje mlake,
zlivat gnojnost svoje duše,
umazanijo in odplake,
nanj, ki nam je luč in oče, ki uči nas in nas vodi,
ti ujetnik svoje duše, pridigal boš o svobodi?!

5.SLIKA

ŠTRUDELJ TERAPIJA

Cilka, Peter, Sonja, Milan in Ana si znova kot marionete podajajo žogo, ko jo ujame Sonja, vstane, žogo, odloži na stol in preneha biti marioneta.

SONJA: Jaz sem povedala Marku. *(Sonja lomi roke v naročju.)* Ravno večer prej, ja, večer prej mi je terapevtka rekla, je rekla, veš Sonja, slej ali prej boš morala z besedo na dan. Mora izvedeti od tebe in potem morata skupaj, z vso potrebno empatijo, to tudi predelati. Ti moraš povedati, kako si to doživljala in on ti mora priti odprto in empatično naproti. Brez popolne iskrenosti tega ne bosta predelala. Kako se počutiš ob tem, je vprašala. Počutim, sem vprašala nazaj. Potrebno se je poslušati, draga Sonja. Poslušanje samega sebe je prvi korak na poti do ozdravitve. *(Ko Sonja govori kot terapevtka, govori poudarjeno zlagoma, kot bi govorila majhnemu otroku.)* Seveda tudi poslušanje drugega, ampak v prvi vrsti, Sonja, v prvi vrsti je to poslušanje samega sebe. In potem je tu še samospraševanje in samoodpuščanje. Pomembno si je odpustiti, najprej sebi, potem pa še vsem ostalim. Zazri se vase, Sonja, in pobrskaj notri za vsemi, ki si jih kdaj prizadela in jim odpusti, priznaj si vse svoje skrite slabe misli, je nadaljevala brez premora, jaz pa sem razmišljala, kje bi bilo najprikladnejše mesto za šivalni stroj in likalno desko, ki sem ju morala odnesti iz kabineta, ker si je Marko v njem naredil telovadnico, in sem vedela, da bo hudo narobe, če pride Marko prej domov, preden bom uspela to pospraviti. Ne bo dobro. Takoj bi morala domov in ju odnesti ven. Lahko prideta potem še skupaj k meni, da predelamo še vajine težave s seksualnostjo, je nenadoma pristalo v mojih ušesih. Ja, pa sem ji rekla, joj, to pa ne vem če bo šlo. Marko gotovo ne bo hotel priti, saj veš, zaradi politike pa to, pa mi je rekla, da drugače ne bo šlo. Da s temi rečmi se ne sme zajebovat, ker me bo čisto razsulo, če bom vse to tiščala v sebi in si ne bom dovolila odpuščanja. *(Sonja za trenutek zastane.)* Ja, tako je rekla in potem je še rekla, naj si pripravim doma situacijo, v kateri se bom počutila suvereno in varno in predvsem, da mi bo lepo in domače, ja, tako je rekla, in potem naj mu kar povem. Pa sem si mislila, saj to lahko naredim, mislim to, da mi bo lepo in domače, pa da bo tudi njemu lepo in domače, potem mu bom pa rekla. Zato sem za tisti dan izbrala štrudelj. To je meni domače. Štrudelj. Rada ga pečem. Moj bog, od nekdanj ga rada pečem. Že ko ga je pekla mama, me je kar nosilo v kuhinjo. Pa župniku sem ga morala nositi. Ja... *(Sonja za trenutek obmolkne.)* In potem me je vedno povabil k sebi, na štrudelj, ki sem ga prinesla. Skrivalnice je pravil temu. Pa sva se igrala, jaz pa sem jokala, ker je bolelo, ampak župnik je pravil, da ne smem nič jokati, pa se mi bo bogec prikazal. Pa se nikoli ni. Skrivalnice se je igral z nama. *(Po trenutku tišine znova pade v navdušenje.)* In ravno sem dobila jabolka, taka mala, kislja in zdrava. Prav za štrudelj. Kaj to meni diši! Tako rada ga delam. Pa vem, da dam preveč cimeta, ampak nič ne morem

za to. Meni to tako lepo diši. In sem si mislila, da bo tudi njemu lepo, da bo to tisto srečno okolje, o katerem je govorila terapevtka, pa se bova o vsem pogovorila. Še nove zavese sem obesila v kuhinjo, tiste od Andreje, ki mi jih je podarila za novo leto, z malimi rdečimi rožicami, jaz mislim da so nageljni, ampak Marko mi je rekel, da sem brljava in da so to kar ene krace. *(Sonja znova zastane za trenutek.)* Pa je prišel domov in jaz sem samo rekla, da bomo javno povedali, kaj se je dogajalo. Medtem ko sem ribala jabolka sem mu to rekla, najraje jih ribam na ribežen, ki je še od moje mame, ne vem, tako toplo mi je pri srcu potem, štrudelj, pa še mama, pa je rekel, da sem bedasta, da je to vse skupaj že davno zastaralo in da se bom samo javno osmešila. Pa še njega zraven, da bom osmešila, ker ga že tako vsi zajebavajo zaradi mene in da mu bom zjubala politično kariero. Kar skakal je okoli mene in tlačil roke v žepe, da mu jih potem sploh zlikat ne morem več, ker jih čisto uniči. Te gube se kar zažrejo. *(Sonja se ves čas gladi po krilu, kot bi bile gube na njej.)* Še po pranju se vse zgubano drži. Pa sem kar ribala tista jabolka in ni mi bilo jasno, kaj ga je tako iztirilo. Sem samo vprašala, če se mu ne zdim pomembnejša od te njegove politične kariere, pa sem že vnaprej vedela, da bi bilo bolje, če tega sploh ne bi vprašala. Kar skočilo je ven iz mene in to se mi pogosto dogaja in mi Marko vedno pravi, da se temu reče kurja pamet. Sem si bila kar sama kriva, da je samo še bolj norel in vpil. In potem sem še videla, da ima obute napačne nogavice, pa sama sem mu ta prave pripravila že včeraj zvečer. A si ti res tako bedasta? Pa jaz ne morem razumet! Veš kaj to potegne za sabo? Veš kakšni so mediji? Pa kaj, če te je pri šestih ali pri sedmih en kurčev župnik po pički drajsal, kaj ima to po vseh teh letih veze z najinim življenjem, kaj? Zakaj koplješ po dreku, ki je že zdavnaj nehal smrdet, ko ti tega ni treba. Povej zakaj? Namenoma bi me rada zjubala. Namenoma si se odločila, da mi zjebes kariero. To je tvoj edini namen! Očitno! Je tulil in vpil, da sploh nisem dojela, kaj bi mi rad povedal. Zdelo se mi je, kot bi stala v krogu divjega vrtiljaka, pri katerem so izubili nadzor in se bo zdaj zdaj vse razletelo. Da mu je vseeno, ali kaj. Nisem vedela, kaj bi rekla na to. Mislim, da sem še vedno opazovala njegovo tlačenje rok v hlačne žepe in razmišljala ali so tiste, ki sem jih dala v pranje že suhe, da mu jih lahko pripravim za jutri. Srajce sem imela pripravljene, za srajce me nikoli ne skrbi. Imam jih razvrščene za vsak dan. Enako je s kravatami. Štrudelj sem pa kar delala. Kaj pa naj? Testo sem imela že pripravljeno, jabolka pa tudi. Pa sem mislila, ko bo zadišalo po kuhinji, se bo pa še dobra volja vrnila. Testo se mi je razvleklo kot še nikoli, komaj kaj sem imela za odtrgati pri robovih. In že je ležal kot v posteljici v pečici. Bolana baba! Pa ti sploh veš, kaj to zame pomeni, je vpil. Še iz stranke me bodo vrgli, hudiča. A ti sploh veš, kaj to v naši stranki pomeni? Prav v naši? Da slišijo, da moja baba goflja naokrog, da jo je en župnik malretiral. Kdo te je našuntal?! Povej! Kdo? In me je zgrabil za vrat. Ni premočno tiščal, pa sem bila čisto pri miru, da ga ne bi izzivala. Štrudelj je že prijetno dišal iz pečice in razmišljala sem, kaj bi mu rekla. Kaj naj bi rekla? A bi sploh kaj rekla? Mislim, če bi bilo to znova. Če bi se trenutek zgodil ponovno. Tak. Enak. A bi kaj rekla? *(Sonja zastane za trenutek.)* On pa je spustil moj vrat, da sem začela kašljati in še kar vpil. Mater si zmešana. Cele dneve nekaj patetiziraš in obujaš spomine, hodiš k nekim kurčevim

samozvanim terapevtom, da ti spolirajo pamet, kako je treba živeti, fukat ne moreš, ker imaš kao neko psihično zavoro... Pa daj nehaj, že no. Pa ti res misliš, da si ga jaz na porniče drajsam ali kaj? Že leta ne več. Očitno je samo župnik dobil, je prhnil in šel. Jaz pa sem gledala za njim in mislila, kako premalo se je oblekel za tako hladno vreme.

6.SLIKA

Sonja se spremeni v marioneto in sede nazaj na stol. Žogo drži v rokah.

ZBOR

Taki časi so, molčite, o tem res ni za govoriti,
gnojne bule naše družbe, dobro je primerno skriti.
Vse, ki mislijo drugače, treba je prevzgojiti,
Če so žilavo uporni, pa je dobro jih pobiti.
Naj zgrade se taborišča, za vse najbolj neugnane,
Naj kastrira se večina in pusti se le izbrane.
Ljudi je treba podučiti, kaj je prav in kaj je zmota,
ne pa jim kar prepustiti, da sami gledajo prek plota.
Kaj je zunaj, kaj resnica, naj vedo le posvečeni,
ne da ljudstvo zagovedno samo tava v grešni temi.
Taki časi so molčite, o tem res ni za govoriti,
nove smernice morale morali smo priobčiti.
Nam nalaga in veleva,

da svet očistimo zalege,
da zbistri se obča misel, da se vse na eno zvede.
Misel nanj, ki je edino, ki je eno in merilo,
Za vse naše ovčje želje, kar v nebesa nas popelje.

7.SLIKA

KOS POTICE

Cilka, Peter, Sonja, Milan in Ana si znova kot marionete podajajo žogo. Ko jo ujame Milan, vstane, žogo odloži na stol in preneha biti marioneta.

MILAN: Jaz sem povedal mami. Mami. *(Milan za trenutek zastane in se zasmije.)* Ah, zlate mame. Najprej nisem hotel, ker nisem videl posebnega razloga, zakaj bi ji govoril o tem. Nobene izjemne poante. Ampak potem, potem je misel postala vznemirljiva in popadla me je neka nuja, morda pa je bila preprosto zloba. Zloba, ki se je v danem trenutku osvobodila drugih poimenovanj in se izprsil vsa pristna in debela v svoji podobi. Postala je masten župnikov obraz z izbuljenimi očmi in vlažno sluzastimi rokami, ki so grabile po meni in mi zatiskale usta, da ne bi vpil. Zvok odpadlega gumba, ki je odletel s hlač in se odtrkljal po hladnih marmornih tleh. In potem ogabna sluz na mojih bedrih, ki sem jo zasušeno doma pod vodo praskal toliko časa, da je pritekla kri. *(Milan za trenutek zastane in namenoma spakljivo govori mamine besede.)* Spet si se tepel, Milan, je rekla mama, ko je vstopila v kopalnico in videla krvavo brisačo. Bom gospoda župnika prosila, da se pogovori s tabo. Nisem kriva, da nimaš očeta, on te ni hotel. Ah, otrok. To ne bo nič dobrega. Nič dobrega. *(Milan se zasmije.)* In po vseh teh letih sem se ji dal povabiti na kosilo. Da ji povem. Nisem vedel, kako bom to storil, a nenadoma sem ji nadvse nujno želel povedati. Hotel sem videti njen izraz na obrazu, njene mežikajoče in bežeče oči, z rahlo meglico katarakte v njih, videti držo telesa in slišati njen odgovor. Ampak povedati njej... Njej je bilo vedno težko povedati. Od nekdaj. *(Milan se za hip ustavi in se zamisli.)* Spomnim se, kako sem tisti dan ves dan zbiral

pogum. Takrat. Stal sem za omaro, skelelo me je po celem telesu, komaj sem hodil. Zdelo se mi je, kot bi iz tal vstala črna tema in se zvalila čezme. Kot želatina se je razlivala po meni, mi prekrila usta, da sem se dušil in sopol. In sem zbral pogum, stisnil pesti in stopil pred mamo. Mama, ne grem več k verouku, niti k maši ne, sploh ne grem več v cerkev. Župnik... Komaj sem izgovoril besedo župnik, že me je prijela za ramena in me obrnila stran od sebe. Ne, ne, ljubček, o tem se sploh ne bova pogovarjala. Imamo najboljšega župnika daleč naokoli. Kot oče ti je. Kar gremo, gremo, učit se spravi, pa na verouk ne pozabi, da boš vse znal, ko boš vprašan, me je porinila proti sobi in zaprla vrata v kuhinjo. In od tistega dne dalje nisem čutil nikakršne potrebe, da bi ji govoril. Tudi zasovražil je nisem. Ne. V otroški preproščini sem si mislil, da se ga tudi ona boji. Ne, nisem je zasovražil, samo odmisli sem jo iz svojega življenja. Ostal sem sam. (*Milan se zasmije.*) Ah, mama. Draga mama. In zdaj naj bi ji povedal. Bilo je v nedeljo. Na kosilo sem prišel. Vsa vesela mi je odprla vrata in me poljubčkala. Sedi, sedi, mi je prigovarjala in me peljala do mize. Si utrujen, ne? Gotovo si utrujen. Vem, kako je to, cele dneve delaš. Sem ti tako dobro kosilo skuhalo. Vse kar imaš najraje. Kranjsko pa matevža sem ti naredila. Saj vem, saj vem, da boš rekel, da imaš ti vsa moja kosila rad, ampak mama ve, kaj imaš najraje. A ne da imaš to rad? Mama vedno ve, kaj hoče njen otrok. Mama to kar čuti, veš. Ah, ti moj! (*Milan se znova zasmije.*) Se ni ustavila in zdelo se mi je, kot da bi moral zarezati vanjo, da jo ustavim. Ustavim s stavkom, ki ga še nisem glasno izrekel in ga bom izrekel prvič. (*Milan se zresni.*) Mama, nekaj bi ti rad povedal, sem rekel. Nekaj hudega, kar ti nikoli nisem. Stopila je proti omari, da mi je obrnila hrbet. A boš kos potice, sem jo včeraj pekla. Zelo je dobra. Minka je štiri kose pojedla, ko je bila pri meni, potem pa mi je še pomagala to omaro prestaviti, sploh nisi opazil, ne, ker bi od nekdanj morala stati tukaj. Ampak kaj lahko sama ženska postori po hiši takega, a ne, je rekla in devala kose potice na krožnik. (*Milan se zopet zasmije.*) Mama, še kosila nisem pojedel, si sploh slišala, kaj sem ti rekel, sem vprašal in občudoval njeno sposobnost ignorance. Včasih me je imelo, da bi jo zgrabil in ji vžgal besede v obraz, da bi jo zapekle in zbudile. Veš, to kar je počel župnik z nami... Župnik... Kako je to en dober človek, a ne? Sem bila ravno danes zjutraj pri maši, pa tako lepo govori. Veš, eni ne znajo tako lepo govorit. On pa kar poje, ko govori, da ti je milo pri duši. Pa take fine zgodbe pove, je žvrgolela. Mama, a me sploh poslušáš? In se je kar vrtela po kuhinji in odpirala omare, kot bi tam iskala odgovor. Tako zmedena in tako izgubljena. Na, potičko, boš takoj boljše volje, boš videl. Pa saj si čisto zelen, a ti sploh kaj ješ, otrok, saj mi boš še umrl. In je napletala in napletala in mi tlačila tisto potico pod nos in jaz sem se trudil razumeti. Res sem se. Z vso silo prepričane otroške ljubezni, pa nisem videl skoznjo. Mama, zlorabljen sem bil, sem rekel in jo prijel za roki, da bi zadržal njen pogled. Begala je z očmi, da ne bi ujela mojih. Hotela je odtrgati roke iz mojih. Celo telo se ji je nenaravno zvijalo, da bi ubežala stavku, da bi se skrila pred mano. Minka je rekla, da so jim zajci vsa sadna drevesa obžrli. Bo šlo vse v maloro. Pa tak sadovnjak imajo, bogi ljudje. A si moreš mislit? Pa sem jo tolažila. Kaj pa človek hoče. Kar jokala je, ubožica. Pa še hčera je službo zgubila, a veš, Marinka, kar na cesto so jo vrgli. Pa je prišla domov, kaj pa naj otrok naredi, ne, je bežala

pred mojim stavkom. *(Nekakšen obupan smeh.)* Spustil sem roki in se sklonil nad mizo. Potem pa nisem vedel, kaj bi. Samo neka čudna pernata tišina mi je legla na ramena. Skozi njo pa je kot skozi koprene iz sanj prihajala Minka, pa potica, pa zajci, pa čudovito cvetoča češnjava drevesa. In potem sem krožnik s potico potegnil predse. Dal sem kos potice v usta in jo pogledal naravnost v oči. Gledala je skozi, tako prazno, tako votlo, kot vedno. A ko sem izpljunil, se je za hip nekaj prižgalo v njih, kot nekakšen bizarni odblesek stika z realnostjo in potem, ck, mrak in luknja. Potegnil sem krpo iz njenih rok, ki jo je vsa zmedena mencala med prsti, se obrisal vanjo in ji jo porinil nazaj. Zanič je, hudo zanič. Nikoli mi ni bila dobra, zdaj pa je obupna, sem rekel. Obstala je z odprtimi usti, tako nebogljen v tem svojem svetu in samo strmela, ampak ne vame, strmela je skozi moje oči v okna neke njene prilagojene preteklosti. Ko sem se pri vratih obrnil in še enkrat pogledal proti njej, je ni bilo več, odprta usta so jo pojedla in ostala je samo še ena velika luknja praznine.

8.SLIKA

Milan se spremeni v marioneto in sede nazaj na stol. Žogo drži v rokah.

ZBOR:

Taki časi so, molčite, o tem res ni za govoriti,

Saj so oni, ki povejo, kaj nam je za postoriti.

Če se nam bo zalomilo, pridejo pa trije strici in

Popravijo napake, ki zgođe se po krivici.

Kdo je pisal in podpisal, kdo prikrival, kdo izmaknil,

Kdo podkupil je sodnika, kdo papirje v žep vtaknil,

Kdo je kriv in kdo pošten, kje se kujejo zarote,

Kdo je kradel, kdo ubil, to so nepomembne zmote.

Ko so turki pred stoletji se podili po deželi,
So kulturo nam pustili, oni so nam glave vzeli,
Pa so danes drugi časi, turki ubijajo kulturo,
Govorijo novi jezik, novo uvajajo strukturo.
Glave so nam pa pustili, le da so jih izpraznili,
Da nam lažje bo v življenju, da nas nima kaj skrbeti,
Saj so oni le zato tu, da nam pomagajo živeti.
Bog vse sliši, vse razume on je naša pot resnice
Je edini, ki naj sodi in pove kje so pravice.
So skrivnostna božja pota, da oko jih ne dosega,
Ne dojame te ljubezni, ki razuma moč presega.
Za vse mame, ki pobožno vedno cerkvi so sledile
In sočutno so ljubile, božale in razumele
In so reve doživle, da se jim zalega spridi,
Vedno bo beseda božja in molitev po potrebi.
Le da vera trdna ostane in plašnice nameščene
Pa se spet v mir obrne, te otroke zagrenjene.

9.SLIKA

RAZPOKA

Cilka, Peter, Sonja, Milan in Ana si znova kot marionete podajajo žogo. Ko jo ujame Ana, vstane, žogo odloži na stol in preneha biti marioneta.

ANA: Jaz nisem povedala nikomur. Tudi razmišljala nisem nikoli o tem. Mislim, o tem, da bi komu povedala... Že od začetka ni bilo nobene možnosti. Vsaj jaz je nisem videla. Nisem. Komu naj bi povedala? Tako velik in strašljiv je bil ta svet tam zunaj, dom pa, kakor črna luknja strahu in bolečine. Taka tema, taka neverjetna tema... *(Ana se za hip ustavi.)* In mama... Ah, mama... *(Ana se smeje.)* Mama je bila vedno tako daleč. Kot neka bleščeče svetlikajoča se iluzija, prelepa in tako božanska. Bila je tista srebrno modra vila iz pravljic, ki se pojavi, tako prosojna in tako bleščeča, samo v določenih trenutkih dneva in samo na čisto posebnih mestih, pa še takrat je v svoji eteričnosti nedotakljiva. *(Ana stegne roko po mami-vili.)* In takoj, ko sem stegnila roko, se je razblinila kot milni mehurček in izginila v temo. Kolikokrat sem jo poskušala priklicati nazaj. V moji sobi, na steni, tik ob postelji, je bila razpoka. Taka posebna. Ko sem ležala, sem se je lahko dotikala in tudi v temi razbirala vse njene oblike. Taka posebna razpoka. Taka z utripajočim življenjem v sebi. S toplino duše? *(Ana se smeje. Potem se zresni in nadaljuje.)* Zarisala se je na steno, menda še pred mojim rojstvom, ko se je začela hiša posedati. Od nekdanj sem ure in ure strmela vanjo in iskala podobe v njej. Toliko podob, moj bog, v eni sami razpoki. *(Ana se zasmije.)* Slike, ki so potem postajale zgodbe, obrazi, poti, strahovi, pričakovanja. Vsa moja otroška domišljija se je ujela vanje. Toliko zgodb in toliko bolečine. In če sem hotela, takrat, ko mi je bilo zelo hudo in je bolelo, sem lahko v njej videla obraz. Ja, obraz. Topel in nežen obraz. Obraz, ki ne rani in ne boli, ampak sočutno, toplo razume in tolaži. Položila sem nanj svojo dlan, da sem čutila njegovo kožo in zaznala utrip in mu izlila srce. Njemu, temu obrazu, sem povedala vse. In potem, potem se je obraz spremenil v čudovit zlat in vijoličen rog. *(Ana se zadovoljno zasmije.)* In sedla sem na njegov rob in se odričala v globino, v krogih, kot na toboganu in padla v mehko, svilnato perje iz sanj. In tam me ni našel nihče. Varna sem bila v mehkih pernatih blazinah, samo obraz je bdel nad menoj. *(Ana za hip obmolkne in se zresni.)* Jaz nimam komu povedati. Jaz nisem imela komu povedati. Iz enega pekla v drugi, kot na začaranem vrtiljaku, v zabaviščnem parku njihovih življenj. Prosulih življenj. Zlaganih življenj. In nihče me ni vprašal, če me je strah. Vrtiljak pa se je kar vrtel in vrtel in glasba je bila vedno glasnejša in moji kriki vedno tišji. Preglasila jih je. Jaz nimam komu povedati. Jaz nisem imela komu povedati. Na začetku sem mislila, da me ima oče res rad. *(Ana spreminja glas v pootročnega, ko interpretira očetove stavke.)* Tako kot je sam rekel, na zelo poseben način, kot imaš rad samo prave princeske in zato je bila to najina skrivnost. Veš, pikica moja mala, mama tega ne bi razumela, je rekel in me pobožal s težko, vlažno dlanjo. Njena lepljiva teža me je ščemela kot bi me žgalo. Mislila bi, da te imam preveč rad in zato mogoče njo malo manj, kar pa ni res, ti to razumeš,

princeska, a ne. Samo za drugačno ljubezen gre. *(Ana skuša obrisati očetove sledi po telesu. Močno drgne z rokama po prsih, trebuhu, bedrih...)* Vsa ljubezen pa je lepa in veličastna, a ne cukrček, in je že sopol, medtem ko mi je njegova dlan drsela po nogi navzgor. Njegova slina je bila povsod po meni, smrdeča in lepljiva. Ampak midva nisva hotela, da bi bila mama žalostna, ker sva jo oba imela zelo rada. Zato sva rekla, da bo to najina mala skrivnost. *(Ana se za trenutek ustavi.)* Ko je prvič prodril vame, sem bila stara šest let in zelo me je bolelo. Krvavela sem, pa je rekel, da bo to on vse popihal in poljubčkal in da naslednjič ne bo več bolelo. Da to pomeni, kako zelo, zelo se imava rada. Ti si očkova princeska. Ti si očkov sonček in največje veselje, je govoril. Brez tebe bi umrl. Ti sploh veš, kako zelo, zelo rad te imam. In kupoval mi je vse, kar sem si zaželela. Nikoli mi ni manjkalo ničesar. In pazila sva, da ne bi mama trpela. In ni. In tega ne vem. Je vedela in molčala? Je zato bežala pred menoj? *(Ana se za trenutek ustavi, kot bi iskala slike preteklosti.)* A jaz ji tega nisem smela povedati, ker sem mu obljubila, da bo to najina skrivnost in bi bila grda, ker bi potem mama trpela. Ti moja mala princeska! Kako si lepa. Kako si moja. Si moja, ne, mi je šepetal na uho. Je slišala? Je vedela? *(Ana zastane, kot bi iskala odgovor na vprašanje.)* In potem sem morala k verouku. Prvič je bilo... Bilo je pred velikim petkom. Župnik me je poklical, naj še malo ostanem, da mu pomagam okrasiti. Za drugi dan. Za veliki petek. Rada sem pomagala pri okraševanju. Pa sem ostala. Je hotela tudi Tončka, Tončka Brejčeva, pa je rekel župnik, da ni potrebe, da bo ona drugič, da naj gre kar lepo domov. Pa sem začela nosit rože, on pa jih je jemal in razvrščal. Kar stopi gor, pa jih sama postavi, me je bodril, da sem upala na lojtrco. Bom držal, da ne boš padla. Kako lepe nogavičke imaš, je rekel in me pobožal po nogi. Nove so. Mama je rekla, da so samo za v cerkev, sem rekla in zazdelo se mi je, da me čudno gleda. Tisti pogled, tisti slinasti pogled, ki ga je dobil očka vedno, ko se mi je približal. *(Ana se za hip ustavi.)* Tak čuden pogled. Zelo so lepe, se je slinil. Tako lepo pisane. Pa samo za v cerkev da so, praviš, je njegova roka vedno močneje drsala po mojih nogah. Si pridna v šoli, si? Kaj pa pri verouku, poslušaj, kot je treba? Tako je prav, bogec ima take otroke rad, je sesljal. Kaj pa tu skrivaš? Me je grabil med nogami in sopihal poleg in jaz nisem vedela, kako naj bom pridna, ker sem si mislila, da bo očka hud, če bo vedel, da me je še nekdo imel tako zelo rad, na tak posebn način, kot me je lahko imel samo on. Ampak morala sem biti pridna. *(Ana se za hip ustavi.)* In potem se je nekaj sekund tresel in obračal oči, kot bi ga metala božjast. In potem sem lahko odšla domov. Jaz nisem imela komu povedati.

9.SLIKA

Ana se spremeni v marioneto in sede nazaj na stol. Žogo drži v rokah.

ZBOR:

Taki časi so, molčite, o tem res ni za govoriti
Hude se stvari godijo, mnogo je za postoriti.
Preobraziti nevedne, zapovedati strukturo,
Zaukazati pokoro, prepovedati kulturo.
Da ne poneumlja mladež, ki poprime naj lopato,
In se ne izgublja v dogmah, ki pehajo jo v blato.
Knjige bomo vse požgali, pozaprlji gledališča,
Da bolezen čudnih misli spremenimo v pogorišča.
Starce bomo polovili in jih kar v gozd pregnali,
Zažiralce proračuna, ki bodo tako spoznali,
Da najlažje in brez muke bi pomagali državi,
Če bi se kar sami pridno, vsi podavili v Savi.
Vse bo čisto, presejano, ena misel, narod en,
Kdor ne zmore hodit z nami, bo za vedno izgubljen.
Vsepovsod bo sonce sijalo, tekli bisereni potoki,
Cerkev bo kot vedno bdela nad neugnanimi otroki.
Ena misel, ene sanje, ena želja, eden bog,
Kdor predrzne dvomit vanje, bo ugnan v kozji rog.

10.SLIKA

BOLNIŠNICA SVETEGA FLORIJANA

Projekcija pričara na oder rešetke celice, ki zajame vse igralce. Tako, da je videti, da so zaprti v celici v umobolnici.

GLAS IZ OZADJA:

Naj se na operacijo iz lobotomije pripravijo naslednji pacienti: Cilka Bajec, Peter Svetina, Sonja Mrak, Milan Sovre in Ana Jazbec. In še radostna vest. Dobri gospod oče iz naše fare je bil z današnjim dnevom povišan v škofa. Čestitamo in pozdravljamo!

KONEC